

Cum sociis operum pueris et conjuge fidâ
Tellurem porco, Sylvanum lacte piabant.

Lib. II. Epist. I.

Q U I N T I
H O R A T I I F L A C C I
E P I S T O L A R U M

L I B E R I.

E P I S T O L A I.

A D M Æ C E N A T E M.

P R I M A dicte mihi, summa dicende Camena,
Spectatum fatis, et donatum jam rude quæris,
Mæcenas, iterum antiquo me includere ludo.
Non eadem est ætas, non mens. Veianius, armis
Herculis ad postem fixis, latet abditus agro;
Ne populum extrema toties exoret arena.
Est mihi purgatam crebro qui perfonet aurem:
Solve fenescentem mature fanus equum, ne
Peccet ad extremum ridendus, et ilia ducat.
Nunc itaque et versus et cætera ludicra pono: [sum:
Quid verum atque decens, curo et rogo, et omnis in hoc
Condo, et compono, quæ mox depromere possim.
Ac ne forte roges, quo me duce, quo Lare tuter:
Nullius addictus jurare in verba magistri,
Quo me cunque rapit tempestas, deferor hospes.
Et mihi res, non me rebus subjungere conor,

Nunc

Nunc agilis fio, et mersor civilibus undis:
 Virtutis veræ custos, rigidusque fatelles:
 Nunc in Aristippi furtim præcepta relabor.
 Ut nox longa quibus mentitur amica, diesque
 Longa videtur opus debentibus; ut piger annus
 Pupillis, quos dura premit custodia matrum:
 Sic mihi tarda fluunt ingrataque tempora, quæ spem
 Confiliumque morantur agendi gnaviter id, quod
 Æque pauperibus prodest, locupletibus æque;
 Æque neglectum pueris senibusque nocebit.
 Restat, ut his ego me ipse regam solerque elementis.
 Non possis oculo quantum contendere Lynceus;
 Non tamen idcirco contemnas lippus inungi:
 Nec, quia desperes invicti membra Glyconis,
 Nodosa corpus nolis prohibere chiragra.
 Est quadam prodire tenus, si non datur ultra.
 Fervet avaritia, miseroque cupidine pectus?
 Sunt verba te voces, quibus hunc lenire dolorem
 Possis, et magnam morbi deponere partem.
 Laudis amore tumes? Sunt certa piacula, quæ te
 Ter pure lecto poterunt recreare libello.
 Invidus, iracundus, iners, vinofus, amator;
 Nemo adeo ferus est, ut non mitescere possit,
 Si modo culturæ patientem commodet aurem.
 Virtus est, vitium fugere; et sapientia prima,
 Stultitia caruisse. Vides, quæ maxima credis
 Esse mala, exiguum censum, turpemque repulsam,
 Quanto devites animi capitisque labore.

Impiger

Impiger extremos curris mercator ad Indos,
 Per mare pauperiem fugiens, per faxa, per ignes:
 Ne cures ea, quæ stulte miraris et optas,
 Discere, et audire, et meliori credere non vis?
 Quis circum pagos et circum compita pugnax
 Magna coronari contemnat Olympia, cui spes,
 Cui fit conditio dulcis sine pulvere palmæ?
 Vilius argentum est auro, virtutibus aurum.
 O cives, cives! quærenda pecunia primum;
 Virtus post nummos: hæc Janus fumus ab imo
 Prodocet; hæc recinunt juvenes dictata fenestæque,
 Lævo suspenso loculos tabulamque lacerto.
 Est animus tibi, sunt mores, est lingua, fidesque:
 Sed quadringentis sex septem millia defint,
 Plebs eris. At pueri ludentes, Rex eris, aiunt,
 Si recte facies. Hic murus aheneus esto,
 Nil conscire sibi, nulla pallescere culpa.
 Roscia, dic fodes, melior lex, an puerorum
 Nænia, quæ regnum recte facientibus offert,
 Et maribus Curiis, et decantata Camillis?
 Inne tibi melius suadet, qui, Rem facias; rem,
 Si possis, recte; si non, quocunque modo rem;
 Ut propius spectes lacrymosa poemata Pupi:
 An qui fortunæ te respondere superbæ
 Liberum et erectum præfens hortatur et aptat?
 Quod si me populus Romanus forte roget, cur
 Non, ut porticibus, sic judiciis fruam isdem;
 Nec sequar aut fugiam, quæ diligit ipse vel odit:

Olim

Olim quod vulpes ægroto cauta leoni
 Respondit, referam: Quia me vestigia terrent,
 Omniate adversum spectantia, nulla retrorsum. [quem?
 Bellua multorum es capitum. Nam quid sequar, aut
 Pars hominum gestit conducere publica: sunt qui
 Crustis et pomis viduas venentur avaras,
 Excipiantque fenes, quos in vivaria mittant:
 Multis occulto crescit res fœnore. Verùm
 Esto, aliis alios rebus studiisque teneri:
 Iidem eadem possunt horam durare probantes?
 Nullus in orbe finus Baiis præluceat amœnis,
 Si dixit dives; lacus et mare sentit amorem
 Festinantis heri: cui si vitiosa libido
 Fecerit auspiciam; cras ferramenta Teanum
 Tolletis, fabri. Lectus genialis in aula est?
 Nil ait esse prius, melius nil cœlibe vita:
 Si non est, jurat bene solis esse maritis.
 Quo teneam vultus mutantem Protea nodo?
 Quid pauper? Ride. Mutat cœnacula, lectos,
 Balnea, tonfores: conducto navigio æque
 Naufeat, ac locuples quem ducit priva triremis.
 Si curatus inæquali tonfore capillos
 Occurro, rides: si forte subucula pexæ
 Trita subest tunicæ, vel si toga dissidet impar;
 Rides. Quid, mea cum pugnat sententia secum;
 Quod petiit, spernit; repetit quod nuper omisit;
 Æstuat, et vitæ disconvenit ordine toto;
 Diruit, ædificat, mutat quadrata rotundis?

Infanire

Infanire putas solennia me, neque rides,
 Nec medici credis, nec curatoris egere
 A prætore dati; rerum tutela mearum
 Cum sis, et prave sectum stomacheris ob unguem
 De te pendentis, te respicientis amici.
 Ad summam, sapiens uno minor est Jove, dives,
 Liber, honoratus, pulcher, Rex denique regum;
 Præcipue sanus, nisi cum pituita molesta est.

EPISTOLA II.

AD LOLLIVM.

TROJANI belli scriptorem, maxime Lolli,
 Dum tu declamas Romæ, Præneste relegi:
 Qui, quid sit pulchrum, quid turpe; quid utile, quid non,
 Planius ac melius Chrysippe et Crantore dicit.
 Cur ita crediderim, nisi quid te detinet, audi.
 Fabula, qua Paridis propter narratur amorem
 Græcia Barbariæ lento collifa duello,
 Stultorum regum, et populorum continet æstus.
 Antenor censet belli præcidere causam:
 Quod Paris, ut salvus regnet vivatque beatus,
 Cogi posse negat. Nestor componere lites
 Inter Peliden festinat et inter Atriden.
 Hunc amor, ira quidem communiter urit utrumque.
 Quidquid delirant reges, plectuntur Achivi.
 Seditio, dolis, scelere, atque libidine, et ira,

M m

Iliacos

Iliacos intra muros peccatur, et extra.
 Rursum quid virtus, et quid sapientia possit,
 Utile proposuit nobis exemplar Ulyffem:
 Qui domitor Trojæ, multorum providus urbes
 Et mores hominum inspexit; latumque per æquor,
 Dum sibi, dum sociis reditum parat, aspera multa
 Pertulit, adversis rerum immerfabilis undis.
 Sirenum voces, et Circes pocula nosti:
 Quæ si cum sociis stultus cupidusque bibisset,
 Sub domina meretrice fuisset turpis et excors;
 Vixisset canis immundus, vel amica luto fus.
 Nos numerus fumus, et fruges consumere nati,
 Sponfi Penelopes, nebulones, Alcinoique
 In cute curanda plus æquo operata juventus;
 Cui pulchrum fuit in medios dormire dies, et
 Ad strepitum citharæ cessantem ducere somnum.
 Ut jugulent hominem, surgunt de nocte latrones:
 Ut te ipsum ferves, non expergisceris? Atqui
 Si nolens sanus, cures hydropicus: et ni
 Posces ante diem librum cum lumine; si non
 Intendes animum studiis et rebus honestis;
 Invidia vel amore vigil torquebere. Nam cur
 Quæ lædunt oculos festinas demere; si quid
 Est animum, differs curandi tempus in annum?
 Dimidium facti, qui cœpit, habet. Sapere aude:
 Incipe. Vivendi recte qui prorogat horam,
 Rusticus exspectat dum defluat amnis: at ille
 Labitur, et labetur in omne volubilis ævum.

Quæritur

Quæritur argentum, puerisque beata creandis
 Uxor; et incultæ pacantur vomere silvæ.
 Quod fatis est cui contingit, nihil amplius optet.
 Non domus, et fundus, non æris acervus et auri
 Ægroto domini deduxit corpore febres,
 Non animo curas. Valeat possessor oportet,
 Si comportatis rebus bene cogitat uti.
 Qui cupit aut metuit; juvat illum sic domus et res,
 Ut lippum pictæ tabulæ, fomenta podagram,
 Auriculas citharæ collecta sorde dolentes.
 Sincerum est nisi vas; quodcunque infundis, acefcit.
 Sperne voluptates: nocet emta dolore voluptas.
 Semper avarus eget: certum voto pete finem.
 Invidus alterius macrescit rebus opimis:
 Invidia Siculi non invenere tyranni
 Majus tormentum. Qui non moderabitur iræ,
 Infectum volet esse, dolor quod suaferit et mens,
 Dum pœnas odio per vim festinat inulto.
 Ira furor brevis est. Animum rege; qui, nisi paret,
 Imperat: hunc frænis, hunc tu compefce catena.
 Fingit equum tenera docilem cervice magister
 Ire viam, qua monstrat eques: venaticus, ex quo
 Tempore cervinam pellem latravit in aula,
 Militat in filvis catulus. Nunc adbibe puro
 Pectore verba, puer; nunc te melioribus offer.
 Quo semel est imbuta recens, servabit odorem
 Testa diu. Quod si cessas, aut strenuus anteis;
 Nec tardum opperior, nec præcedentibus insto.

M m 2

EPISTOLA

EPISTOLA III.

AD JULIUM FLORUM.

JULI Flore, quibus terrarum militet oris
 Claudius Augusti privignus, scire laboro.
 Thracane vos, Hebrusque nivali compede victus,
 An freta vicinas inter currentia tures,
 An pingues Asiae campi collesque morantur?
 Quid studiosa cohors operum struit? Hoc quoque curo:
 Quis sibi res gestas Augusti scribere sumit?
 Bella quis et paces longum diffundit in ævum?
 Quid Titius, Romana brevi venturus in ora?
 Pindarici fontis qui non expalluit haustus,
 Fastidire lacus et rivos ausus apertos:
 Ut valet? ut meminit nostri? fidibusne Latinis
 Thebanos aptare modos studet, auspice Musa?
 An tragica desævit et ampullatur in arte?
 Quid mihi Celsus agit? monitus, multumque monendus
 Privatas ut quærat opes, ac tangere vitet
 Scripta, Palatinus quæcunque recepit Apollo:
 Ne, si forte suas repetitum venerit olim
 Grex avium plumas, moveat cornicula risum
 Furtivis nudata coloribus. Ipse quid audes?
 Quæ circum volitas agilis thyma? Non tibi parvum
 Ingenium, non incultum est et turpiter hirtum.
 Seu linguam caulis acuis, seu civica jura
 Respondere paras; seu condis amabile carmen;

Prima

Prima feres ederae victricis præmia. Quod si
 Frigida curarum fomenta relinquere posses;
 Quo te cœlestis sapientia duceret, ires.
 Hoc opus, hoc studium parvi properemus et ampli;
 Si patriæ volumus, si nobis vivere cari.
 Debes hoc etiam rescribere; Si tibi curæ,
 Quantæ conveniat, Munatius: an male facta
 Gratia nequicquam coit, et rescinditur; ac vos
 Seu calidus sanguis, seu rerum inscitia vexat,
 Indomita cervice feros. Ubicunque locorum
 Vivitis, indigni fraternum rumpere foedus,
 Pascitur in vestrum reditum votiva juvenca.

EPISTOLA IV.

AD ALBIUM TIBULLUM.

ALBI, nostrorum sermonum candide iudex,
 Quid nunc te dicam facere in regione Pedana?
 Scribere quod Cassi Parmensis opuscula vincat?
 An tacitum silvas inter reptare salubres,
 Curantem quidquid dignum sapiente bonoque est?
 Non tu corpus eras sine pectore. Di tibi formam,
 Di tibi divitias dederant, artemque fruendi.
 Quid voveat dulci nutricula majus alumno,
 Qui sapere, et fari possit quæ sentiat; et cui
 Gratia, fama, valetudo contingat abunde,
 Et mundus victus, non deficiente crumena?

Inter

Inter spem curamque, timores inter et iras,
 Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.
 Grata superveniet, quæ non sperabitur, hora.
 Me pinguem et nitidum bene curata cute vises,
 Cum ridere voles, Epicuri de grege porcum.

EPISTOLA V.

AD TORQUATUM.

SI potes Archiacis conviva recumbere lectis,
 Nec modica cœnare times olus omne patella;
 Supremo te sole domi, Torquate, manebo.
 Vina bibes, iterum Tauro diffusa palustres
 Inter Minturnas Sinuessanumque Petrinum.
 Si melius quid habes, arcesse; vel imperium fer.
 Jamdudum splendet focus, et tibi munda supellex.
 Mitte leves spes, et certamina divitiarum,
 Et Moschi causam. Cras, nato Cæsare, festus
 Dat veniam fomnumque dies. Impune licebit
 Æstivam sermone benigno tendere noctem.
 Quo mihi fortunas, si non conceditur uti?
 Parcus ob hæredis curam nimiumque severus
 Affidet infano. Potare et spargere flores
 Incipiam, patiarque vel inconsultus haberi.
 Quid non ebrietas designat? Opera recludit;
 Spes jubet esse ratas; ad prælia trudit inertem;
 Sollicitis animis onus eximit; addocet artes.

Fœcundi

Fœcundi calices quem non fecere discretum?
 Contracta quem non in paupertate solutum?
 Hæc ego procurare et idoneus imperor, et non
 Invitus; ne turpe toral, ne fordida mappa
 Corruget nares; ne non et cantharus, et lanx
 Ostendat tibi te; ne fidos inter amicos
 Sit, qui dicta foras eliminat; ut coeat par,
 Jungaturque pari. Butram tibi Septiciumque,
 Et, nisi cœna prior, potiorque puella Sabinum
 Detinet, assumam. Locus est et pluribus umbris:
 Sed nimis arcta premunt olidæ convivia capræ.
 Tu, quotus esse velis, rescribe; et, rebus omissis,
 Atria servantem postico falle clientem.

EPISTOLA VI.

AD NUMICIUM.

NIL admirari prope res est una, Numici,
 Solaque, quæ possit facere et servare beatum.
 Hunc solem, et stellas, et decedentia certis
 Tempora momentis, sunt qui formidine nulla
 Imbuti spectant. Quid censes munera terræ?
 Quid, maris extremos Arabas ditantis et Indos?
 Ludicra quid, plausus, et amici dona Quiritis?
 Quo spectanda modo, quo sensu credis et ore?
 Qui timet his adversa, fere miratur eodem
 Quo cupiens pacto. Pavor est utrobique molestus:

Improvisa

Improvisa simul species exterret utrumque:
 Gaudeat, an doleat; cupiat, metuatne; quid ad rem,
 Si, quidquid vidit melius pejufve fua fpe,
 Defixis oculis, animoque et corpore torpet?
 Infani fapiens nomen ferat, æquus iniqui;
 Ultra quam fatis eft, virtutem fi petat ipfam.
 I nunc, argentum et marmor vetus, æraque et artes
 Suspice: cum gemmis Tyrios mirare colores:
 Gaude, quod fpectant oculi te mille loquentem:
 Gnavus mane forum, et vespertinus pete tectum;
 Ne plus frumenti dotalibus emetat agris
 Mutus, et (indignum quod fit) pejoribus ortus
 Hic tibi fit potius, quam tu mirabilis illi.
 Quidquid fub terra eft, in apricum proferet ætas;
 Defodiet, condetque nitentia. Cum bene notum
 Porticus Agrippæ, et via te confpexerit Appi;
 Ire tamen reftat, Numa quo devenit et Ancus.
 Si latus aut renes morbo tentantur acuto,
 Quære fugam morbi. Vis recte vivere? quis non?
 Si virtus hoc una potest dare; fortis omiffis
 Hoc age deliciis. Virtutem verba putas, ut
 Lucum ligna? Cave ne portus occupet alter;
 Ne Cibyratica, ne Bithyna negotia perdas:
 Mille talenta rotudentur, totidem altera; porro
 Tertia fuccedant, et quæ pars quadret acervum.
 Scilicet uxorem cum dote, fidemque, et amicos,
 Et genus, et formam regina Pecunia donat;
 Ac bene nummatum decorat Suadela, Venufque.

Mancipiis

Mancipiis locuples, eget æris Cappadocum rex:
 Ne fueris hic tu. Chlamydes Lucullus, ut aiunt,
 Si poffet centum scenæ præbere rogatus,
 Qui poffum tot? ait: tamen et quæram, et quot habebo,
 Mittam. Post paulo fcribit, fibi millia quinque
 Effe domi chlamydum: partem, vel tolleret omnes.
 Exilis domus eft, ubi non et multa fuperfunt,
 Et dominum fallunt, et profunt furibus. Ergo,
 Si res fola potest facere et fervare beatum;
 Hoc primus repetas opus, hoc poffremus omittas.
 Si fortunatum fpecies, et gratia præftat;
 Mercemur fervum qui dicet nomina, lævum
 Qui fodiat latus, et cogat trans pondera dextram
 Porrigere: Hic multum in Fabia valet, ille Velina:
 Cui libet hic fufces dabit; eripietque curule
 Cui volet importunus ebur: Frater, Pater, adde:
 Ut cuique eft ætas, ita quemque facetus adopta.
 Si bene qui cœnat, bene vivit; lucet, eamus
 Quo ducit gula: pifcemur, venemur, ut olim
 Gargilius, qui mane plagas, venabula, fervos
 Differtum tranfire forum populumque jubebat;
 Unus ut e multis populo fpectante referret
 Emtum mulus aprum. Crudi tumidique lavemur,
 Quid deceat, quid non, obliti; Cærite cera
 Digni; remigium vitiofum Ithacenfis Ulyffei:
 Cui potior patria fuit interdifta voluptas.
 Si, Mimnermus uti cenfet, fine amore jocifque
 Nil eft jucundum; vivas in amore jocifque.

N n

Vive,

Vive, vale. Si quid novisti rectius istis,
Candidus imperti: si non, his utere mecum.

EPISTOLA VII.

AD MÆCENATEM.

QUINQUE dies tibi pollicitus me rure futurum,
Sextilem totum mendax desideror. Atqui
Si me vivere vis sanum recteque valentem;
Quam mihi das ægro, dabis ægrotare timenti,
Mæcenas, veniam; dum ficus prima calorque
Designatorem decorat licitoribus atris:
Dum pueris omnis pater, et matercula pallet;
Officiosaque sedulitas, et opella forensis
Adducit febres, et testamenta resignat.
Quod si bruma nives Albanis illinet agris;
Ad mare descendet vates tuus, et sibi parcat,
Contractusque leget: te, dulcis amice, revifet
Cum Zephyris, si concedes, et hirundine prima.
Non, quo more pyris vesci Calaber jubet hospes,
Tu me fecisti locupletem. Vescere sodes.
Jam satis est. At tu quantumvis tolle. Benigne.
Non invisa ferēs pueris munuscula parvis.
Tam teneor dono, quam si dimittar onustus.
Ut libet: hæc porcis hodie comedenda relinques.
Prodigus et stultus donat quæ spernit et odit:
Hæc seges ingratos tulit, et feret omnibus annis.

Vir

Vir bonus et sapiens dignis ait esse paratus:
Nec tamen ignorat quid distent æra lupinis.
Dignum præstabo me etiam pro laude merentis.
Quod si me noles usquam discedere; reddes
Forte latus, nigros angusta fronte capillos:
Reddes dulce loqui: reddes ridere decorum, et
Inter vina fugam Cynaræ mœrere protervæ.
Forte per angustam tenuis nite dula rimam
Repererat in cumeram frumenti; pastaque, rursus
Ire foras pleno tendebat corpore frustra.
Cui mustela procul: Si vis, ait, effugere istinc,
Macra cavum repetes arctum, quem macra subisti.
Hac ego si compellor imagine, cuncta resigno:
Nec somnum plebis laudo satur altitium, nec
Otia divitiis Arabum liberrima muto.
Sæpe verecundum laudasti: Rexque, Paterque
Audisti coram, nec verbo parcius absens.
Inspice, si possum donata reponere lætus.
Haud male Telemachus proles patientis Ulyssæi:
Non est aptus equis Ithacæ locus, ut neque planis
Porrectus spatiis, neque multæ prodigus herbæ:
Atride, magis apta tibi tua dona relinquam.
Parvum parva decent. Mihi jam non regia Roma,
Sed vacuum Tibur placet, aut imbelle Tarentum.
Strenuus et fortis, causisque Philippus agendis
Clarus, ab officiis octavam circiter horam
Dum redit, atque foro nimium distare Carinas
Jam grandis natu queritur; conspexit, ut aiunt,

N n 2

Adrasum

Adrafum quendam vacua tonforis in umbra
 Cultello proprios purgantem leniter ungues.
 Demetri, (puer hic non læve iussa Philippi
 Accipiebat) abi, quære, et refer; unde domo, quis,
 Cujus fortunæ, quo sit patre, quove patrono.
 It, redit, et narrat, Vulteium nomine Menam,
 Præconem, tenui censu, sine crimine notum,
 Et properare loco, et cessare, et quærere, et uti,
 Gaudentem parvisque sodalibus, et lare certo,
 Et ludis, et, post decisa negotia, campo.
 Scitari libet ex ipso quodcunque refers. Dic
 Ad cœnam veniat. Non sane credere Mæna:
 Mirari secum tacitus. Quid multa? Benigne,
 Respondet. Negat ille mihi? Negat improbus, et te
 Negligit, aut horret. Vulteium mane Philippus
 Vilia vendentem tunicato scruta popello
 Occupat, et salvere jubet prior. Ille Philippo
 Excusare laborem et mercenaria vincla,
 Quod non mane domum venisset; denique quod non
 Providisset eum. Sic ignovisse putato
 Me tibi, si cœnas hodie mecum. Ut libet. Ergo
 Post nonam venies: nunc i, rem strenuus auge.
 Ut ventum ad cœnam est; dicenda, tacenda locutus
 Tandem dormitum dimittitur. Hic ubi sæpe
 Occultum visus decurrere piscis ad hamum,
 Mane cliens, et jam certus conviva; jubetur
 Rura suburbana indictis comes ire Latinis.
 Impositus mannis, arvum cœlumque Sabinum

Non

Non cessat laudare. Videt, ridetque Philippus:
 Et sibi dum requiem, dum risus undique quærit,
 Dum septem donat festertia, mutua septem
 Promittit; persuadet uti mercetur agellum.
 Mercatur. Ne te longis ambagibus ultra
 Quam satis est morer; ex nitido fit rusticus, atque
 Sulcos et vineta crepat mera; præparat ulmos;
 Immoritur studiis, et amore fenescit habendi.
 Verum ubi oves furto, morbo periere capellæ,
 Spem mentita seges, bos est enectus arando;
 Offensus damnis, media de nocte caballum
 Arripit, iratusque Philippi tendit ad ædes.
 Quem simul aspexit scabrum intonsumque Philippus:
 Durus ait, Vultei, nimis attentusque videris
 Esse mihi. Pol me miserum, patrone, vocares,
 Si velles, inquit, verum mihi ponere nomen.
 Quod te per Genium dextramque Deosque Penates
 Obsecro, et obtestor; vitæ me redde priori.
 Qui semel aspexit, quantum dimissa petitis
 Præstent; mature redeat, repetatque relicta.
 Metiri se quemque suo modulo ac pede verum est.

EPISTOLA VIII.

AD CELSUM ALBINOVANUM.

CELSE gaudere et bene rem gerere Albinovano,
 Musa rogata, refer, comiti scribæque Neronis.
 Si quæret, quid agam; dic, multa et pulchra minantem
 Vivere

Vivere nec recte, nec suaviter: haud quia grando
 Contuderit vites, oleamve momorderit æstus;
 Nec quia longinquis armentum ægrotet in arvis:
 Sed quia mente minus validus quam corpore toto,
 Nil audire velim, nil discere, quod levet ægrum;
 Fidis offendar medicis, irascat amicis,
 Cur me funesto properent arcere veterno;
 Quæ nocuere sequar; fugiam quæ profore credam;
 Romæ Tibur amem, ventosus, Tibure Romam.
 Post hæc, ut valeat; quo pacto rem gerat, et se;
 Ut placeat Juveni, percontare, utque cohorti.
 Si dicet, Recte; primum gaudere, subinde
 Præceptum auriculis hoc instillare memento:
 Ut tu fortunam, sic nos te, Celse, feremus.

EPISTOLA IX.

AD CLAUDIUM NERONEM.

SEPTIMIUS, Claudii, nimirum intelligit unus,
 Quanti me facias. Nam cum rogat, et prece cogit
 Scilicet, ut tibi se laudare et tradere coner,
 Dignum mente domoque legentis honesta Neronis;
 Munere cum fungi propioris censet amici,
 Quid possim videt ac novit me valdius ipso.
 Multa quidem dixi, cur excusatus abirem:
 Sed timui, mea ne finxisse minora putarer,
 Diffimulator opis propriæ, mihi commodus uni.

Sic

Sic ego, majoris fugiens opprobria culpæ,
 Frontis ad urbanæ descendi præmia. Quod si
 Deposuit laudas ob amici iussa pudorem;
 Scribe tui gregis hunc, et fortem crede bonumque.

EPISTOLA X.

AD FUSCUM ARISTIUM.

URBIS amatorem Fuscum salvere jubemus
 Ruris amatores; hac in re scilicet una
 Multum dissimiles; at cætera pene gemelli,
 Fraternalis animis: quidquid negat alter, et alter:
 Annuimus pariter: vetuli notique columbi,
 Tu nidum servas, ego laudo ruris amœni
 Rivos, et musco circumlita faxes, nemusque.
 Quid quæris? Vivo et regno, simul ista reliqui
 Quæ vos ad cælum fertis rumore secundo.
 Utque sacerdotis fugitivus, liba recuso;
 Pane egeo, jam mellitis potiore placentis.
 Vivere naturæ si convenienter oportet,
 Ponendæque domo quærenda est area primum;
 Novistine locum potiore rure beato?
 Est ubi plus tepeant hiemes? ubi gratior aura
 Leniat et rabiem Canis, et momenta Leonis,
 Cum semel accepit solem furibundus acutum?
 Est ubi depellat somnos minus invida cura?
 Deterius Libycis olet aut nitet herba lapillis?

Purior

Purior in vicis aqua tendit rumpere plumbum,
 Quam quæ per pronum trepidat cum murmure rivum?
 Nempe inter varias nutritur filva columnas,
 Laudaturque domus, longos quæ prospicit agros.
 Naturam expellas furca; tamen usque recurret,
 Et mala perrumpet furtim fastidia victrix.
 Non, qui Sidonio contendere callidus ostro
 Nescit Aquinatem potantia vellera fucum,
 Certius accipiet damnum, propiusve medullis,
 Quam qui non poterit vero distinguere falsum.
 Quem res plus nimio delectavere secundæ,
 Mutatæ quatient. Si quid mirabere, pones
 Invitus. Fuge magna: licet sub paupere tecto
 Reges et regum vita præcurrere amicos.
 Cervus Equum pugna melior communibus herbis
 Pellebat; donec minor in certamine longo
 Imploravit opes hominis, frænumque recepit:
 Sed postquam victor victo discessit ab hoste,
 Non equitem dorso, non frænum depulit ore.
 Sic qui pauperiem veritus, potiore metallis
 Libertate caret, dominum vehit improbus; atque
 Serviet æternum, quia parvo nesciet uti.
 Cui non conveniet sua res, ut calceus olim
 Si pede major erit, subvertet; si minor, uret.
 Lætus forte tua vives sapienter, Aristi:
 Nec me dimittes incastigatum, ubi plura
 Cogere quam fatis est, ac non cessare videbor.
 Imperat aut servit collecta pecunia cuique,

Tortum

Tortum digna sequi potius quam ducere funem.
 Hæc tibi dictabam post fanum putre Vacunæ;
 Excepto, quod non simul esses, cætera lætus.

EPISTOLA XI.

AD BULLATIUM.

QUID tibi visa Chios, Bullati, notaque Lesbos?
 Quid concinna Samos? quid Cræsi regia Sardis?
 Smyrna quid, et Colophon? majora minorane fama?
 Cunctane præ campo et Tiberino flumine fordent?
 An venit in votum Attalicis ex urbibus una?
 An Lebedum laudas, odio maris atque viarum?
 Scis, Lebedus quid sit? Gabiis desertior atque
 Fidenis vicus: tamen illic vivere vellem;
 Oblitusque meorum, obliviscendus et illis,
 Neptunum procul e terra spectare furentem.
 Sed neque qui Capua Romam petit, imbre lutoque
 Adpersus, volet in caupona vivere; nec, qui
 Frigus collegit, furnos et balnea laudat,
 Ut fortunatam plene præstantia vitam.
 Nec si te validus jactaverit Auster in alto,
 Idcirco navem trans Ægæum mare vendas.
 Incolumi Rhodos et Mitylene pulchra facit, quod
 Penula solstitio, campestre nivalibus auris,
 Per brumam Tiberis, Sextili mense caminus.
 Dum licet, ac vultum servat Fortuna benignum,

O o

Romæ

Romæ laudetur Samos, et Chios, et Rhodos absens.
 Tu, quamcunque Deus tibi fortunaverit horam,
 Grata fume manu; nec dulcia differ in annum:
 Ut, quocunque loco fueris, vixisse libenter
 Te dicas. Nam si ratio et prudentia curas,
 Non locus effusi late maris arbiter, aufert;
 Cœlum, non animum mutant, qui trans mare currunt;
 Strenua nos exercet inertia: navibus atque
 Quadrigis petimus bene vivere. Quod petis, hic est:
 Est Ulubris, animus si te non deficit æquus.

EPISTOLA XII.

AD ICCIUM.

FRUCTIBUS Agrippæ Siculis, quos colligis, Icci,
 Si recte frueris; non est ut copia major
 Ab Jove donari possit tibi. Tolle querelas:
 Pauper enim non est, cui rerum suppetit usus.
 Si ventri bene, si lateri est, pedibusque tuis; nil
 Divitiæ poterunt regales addere majus.
 Si forte in medio positorum abstemius, herbis
 Vivis et urtica; sic vives protinus, ut te
 Confestim liquidus fortunæ rivus inaret:
 Vel quia naturam mutare pecunia nescit,
 Vel quia cuncta putas una virtute minora.
 Miramur, si Democriti pecus edit agellos
 Cultaque, dum peregre est animus sine corpore velox?
 Cum

Cum tu inter scabiem tantam et contagia lucri
 Nil parvum sapias, et adhuc sublimia cures;
 Quæ mare compescant causæ; quid temperet annum;
 Stellæ sponte sua, jussæne vagentur et errent;
 Quid premat obscurum lunæ, quid proferat orbem;
 Quid velit et possit rerum concordia discors;
 Empedocles, an Stertinium deliret acumen.
 Verum, seu pisces, seu porrum et cæpe trucas,
 Utere Pompeio Grospho; et, si quid petet, ultro
 Defer: nil Grosphus nisi verum orabit et æquum.
 Vilis amicorum est annona, bonis ubi quid deest.
 Ne tamen ignores quo fit Romana loco res:
 Cantaber Agrippæ, Claudii virtute Neronis
 Armenius cecidit: jus imperiumque Phraates
 Cæsaris accepit, genibus minor: aurea fruges
 Italiæ pleno defundit Copia cornu.

EPISTOLA XIII.

AD VINNIUM ASELLAM.

UT proficiscentem docui te sæpe diuque,
 Augusto reddes signata volumina, Vinni,
 Si validus, si lætus erit, si denique poscet:
 Ne studio nostri pecces, odiumque libellis
 Sedulus importes opera vehemente minister.
 Si te forte meæ gravis uret sarcina chartæ;
 Abjicito potius, quam quo perferre juberis

Clitellas ferus impingas, Afinæque paternum
 Cognomen vertas in risum, et fabula fias.
 Viribus uteris per clivos, flumina, lamas.
 Victor propositi simul ac perveneris illuc,
 Sic positum servabis onus; ne forte sub ala
 Fasciculum portes librorum, ut rusticus agnum;
 Ut vinosa glomus furtivæ Pyrrhia lanæ;
 Ut cum pileolo soleas conviva tribulis.
 Neu vulgo narres te sudavisse ferendo
 Carmina, quæ possint oculos auresque morari
 Cæsaris. Oratus multa prece, nitere. Porro
 Vade, vale: cave ne titubes, mandataque frangas.

EPISTOLA XIV.

AD VILLICUM SUUM.

VILLICE silvarum et mihi me reddentis agelli,
 Quem tu fastidis, habitatum quinque focus, et
 Quinque bonos solitum Variam dimittere Patres:
 Certemus, spinas animone ego fortius, an tu
 Evellas agro, et melior sit Horatius, an res.
 Me quamvis Lamiæ pietas et cura moratur
 Fratrem mœrentis, rapto de fratre dolentis
 Insolabiliter; tamen istuc mens animusque
 Fert, et amat spatiis obstantia rumpere claustra.
 Rure ego viventem, tu dicis in Urbe beatum.
 Cui placet alterius, sua nimirum est odio fors.

Stultus

Stultus uterque locum immeritum caufatur inique:
 In culpa est animus, qui se non effugit unquam.
 Tu mediastinus tacita prece rura petebas:
 Nunc Urbem et ludos et balnea villicus optas.
 Me constare mihi scis, et discedere tristem,
 Quandocunque trahunt invisa negotia Romam.
 Non eadem miramur: eo disconvenit inter
 Meque et te: nam quæ deserta et inhospita tesqua
 Credis, amœna vocat mecum qui sentit; et odit
 Quæ tu pulchra putas. Fornix tibi et uncta popina
 Incutiunt Urbis desiderium, video; et quod
 Angulus iste feret piper et thus ocius uva;
 Nec vicina subest vinum præbere taberna
 Quæ possit tibi; nec meretrix tibicina, cujus
 Ad strepitum salias terræ gravis: et tamen urges
 Jampridem non tacta ligonibus arva, bovemque
 Disjunctum curas, et strictis frondibus explēs.
 Addit opus pigro rivus, si decidit imber,
 Multa mole docendus aprico parcere prato.
 Nunc age, quid nostrum concentum dividat, audi.
 Quem tenues decuere togæ nitidique capilli,
 Quem scis immunem Cynaræ placuisse rapaci,
 Quem bibulum liquidi media de luce Falerni,
 Cœna brevis juvat, et prope rivum somnus in herba.
 Nec luisse pudet, sed non incidere ludum.
 Non istic obliquo oculo mea commoda quisquam
 Limat, non odio obscuro morfuque venenat:
 Rident vicini glebas et saxa moventem.

Cum

Cum servis urbana diaria rodere mavis :
 Horum tu in numerum voto ruis. Invidet usum
 Lignorum et pecoris tibi calo argutus et horti.
 Optat ephippia bos piger : optat arare caballus.
 Quam scit, uterque libens, censebo, exerceat artem

EPISTOLA XV.

AD C. NUMONIUM VALAM.

QUÆ fit hiems Velia, quod cœlum, Vala, Salerni;
 Quorum hominum regio, et qualis via; (nam mihi
 Musa supervacuas Antonius; et tamen illis [Baïas
 Me facit invisum, gelida cum perluor unda
 Per medium frigus. Sane myrteta relinqui,
 Dictaque cessantem nervis elidere morbum
 Sulfura contemni, vicus gemit; invidus ægris,
 Qui caput et stomachum supponere fontibus audent
 Clusinis, Gabiosque petunt et frigida rura.
 Mutandus locus est, et diversoria nota
 Præter agendus equus. Quo tendis? Non mihi Cumas,
 Est iter aut Baïas, læva stomachofus habena.
 Dicit eques: sed equis frænato est auris in ore.)
 Major utrum populum frumenti copia pascat;
 Collectosne bibant imbres, puteosne perennes
 Dulcis aquæ; (nam vina nihil moror illius oræ.
 Rure meo possum quidvis perferre patique:
 Ad mare cum veni, generosum et lene requiro,
 Quod

Quod curas abigat, quod cum spe divite manet
 In venas animumque meum, quod verba ministret,
 Quod me Lucanæ juvenem commendet amicæ.)
 Tractus uter plures lepores, uter educet apros;
 Utra magis pisces et echinos æquora celent;
 Pinguis ut inde domum possim Phæaxque reverti:
 Scribere te nobis, tibi nos accredere par est.
 Mænius, ut rebus maternis atque paternis
 Fortiter absuntis urbanus cœpit haberi;
 Scurra vagus, non qui certum præsepe teneret;
 Impransus non qui civem dignosceret hoste;
 Quælibet in quemvis opprobria fingere sævus;
 Pernicies et tempestas barathrumque macelli,
 Quidquid quæsierat, ventri donabat avaro.
 Hic, ubi nequitia fautoribus et timidis nil
 Aut paulum abstulerat, patinas cœnabat omasi
 Vilis et agnina; tribus urfis quod satis esset:
 Scilicet ut ventres lamna candente nepotum
 Diceret urendos, corrector Bestius. Idem,
 Quidquid erat nactus prædæ majoris, ubi omne
 Verterat in fumum et cinerem: Non hercule miror,
 Aiebat, si qui comedunt bona; cum sit obeso
 Nil melius turdo, nil vulva pulchrius ampla.
 Nimirum hic ego sum: nam tuta et parvula laudo,
 Cum res deficiunt; satis inter vilia fortis:
 Verum, ubi quid melius contingit et unctius; idem
 Vos sapere et solos aio bene vivere, quorum
 Conspicitur nitidis fundata pecunia villis.

EPISTOLA

EPISTOLA XVI.

AD QUINTIUM.

NE perconteris fundus meus, optime Quinti,
 Arvo pascat herum, an baccis opulentet olivæ,
 Pomisne an pratis, an amicta vitibus ulmo;
 Scribetur tibi forma loquaciter et fitus agri.
 Continui montes, ni dissociantur opaca
 Valle: sed ut veniens dextrum latus aspiciat Sol,
 Lævum decedens curru fugiente vaporet.
 Temperiem laudes. Quid? si rubicunda benigni
 Corna vepres et pruna ferunt? si quercus et ilex
 Multa fruge pecus, multa dominum juvat umbra?
 Dicas adductum propius frondere Tarentum.
 Fons etiam rivo dare nomen idoneus, ut nec
 Frigidior Thracam nec purior ambiat Hebrus,
 Infirmo capiti fluit utilis, utilis alvo.
 Hæ latebræ dulces, etiam (si credis) amœnæ,
 Incolumem tibi me præstant Septembribus horis.
 Tu recte vivis, si curas esse quod audis.
 Jactamus jam pridem omnis te Roma beatum:
 Sed vereor, ne cui de te plus quam tibi credas;
 Neve putes alium sapiente bonoque beatum:
 Neu, si te populus fanum recteque valentem
 Dicitet, occultam febrem sub tempus edendi
 Dissimules; donec manibus tremor incidat unctis.

Stultorum

Stultorum incurata pudor malus ulcera celat.
 Si quis bella tibi terra pugnata marique
 Dicat, et his verbis vacuas permulceat aures:
 Tene magis salvum populus velit, an populum tu,
 Servet in ambiguo, qui consulit et tibi et Urbi,
 Jupiter; Augusti laudes agnoscere possis.
 Cum pateris sapiens emendatusque vocari;
 Respondeſne tuo, dic fodes, nomine? Nempe
 Vir bonus et prudens dici delector ego, ac tu.
 Qui dedit hoc hodie, cras, si volet, auferet: ut si
 Detulerit fasces indigno, detrahet idem.
 Pone, meum est, inquit: pono, tristisque recedo.
 Idem, si clamet furem, neget esse pudicum,
 Contendat laqueo collum pressisse paternum,
 Mordear opprobriis falsis, mutemque colores?
 Falsus honor juvat, et mendax infamia terret [quis?
 Quem, nisi mendosum et mendacem? Vir bonus est
 Qui consulta Patrum, qui leges juraque servat;
 Quo multæ magnæque secantur judice lites;
 Quo res sponfore, et quo causæ teste tenentur.
 Sed videt hunc omnis domus et vicinia tota
 Introrsus turpem, speciosum pelle decora.
 Nec furtum feci, nec fugi, si mihi dicat
 Servus: Habes pretium; loris non ureris, aio.
 Non hominem occidi: Non pasces in cruce corvos.
 Sum bonus et frugi: Renuit negitatque Sabellus.
 Cautus enim metuit foveam lupus, accipiterque
 Suspectos laqueos, et opertum milvus hamum.

P p

Oderunt

Oderunt peccare boni virtutis amore:
 Tu nihil admittes in te formidine pœnæ.
 Sit spes fallendi, miscebis sacra profanis.
 Nam de mille fabæ modiis cum furrapis unum;
 Damnum est, non facinus, mihi pacto lenius isto.
 Vir bonus, omne forum quem spectat et omne tribunal;
 Quandocunque Deos vel porco vel bove placat,
 Jâne pater, clare, clare cum dixit, Apollo;
 Labra movet metuens audiri: Pulchra Laverna,
 Da mihi fallere; da justo sanctoque videri:
 Noctem peccatis, et fraudibus objice nubem.
 Qui melior fervo, qui liberior fit avarus,
 In triviis fixum cum se demittit ob affem,
 Non video. Nam qui cupiet, metuet quoque: porro
 Qui metuens vivit, liber mihi non erit unquam.
 Perdidit arma, locum virtutis deseruit, qui
 Semper in augenda festinat et obruitur re.
 Vendere cum possis captivum, occidere noli:
 Serviet utiliter: sine pascat durus aretque:
 Naviget, ac mediis hiemet mercator in undis:
 Annonæ profit, portet frumenta penusque.
 Vir bonus et sapiens audebit dicere: Pentheu,
 Rector Thebarum, quid me perferre patique
 Indignum coges? Adimam bona. Nempe pecus, rem,
 Lectos, argentum? tollas licet. In manicis et
 Compedibus sævo te sub custode tenebo.
 Ipse Deus, simul atque volam, me solvet. Opinor,
 Hoc sentit: Moriar. Mors ultima linea rerum est.

EPISTOLA XVII.

AD SCÆVAM.

QUAMVIS, Scæva, fatis per te tibi consulis, et scis
 Quo tandem pacto deceat majoribus uti;
 Disce, docendus adhuc quæ censet amicus: ut si
 Cæcus iter monstrare velit; tamen aspice, si quid
 Et nos, quod cures proprium fecisse, loquamur.
 Si te grata quies et primam somnus in horam
 Delectat: si te pulvis strepitusque rotarum,
 Si lædet caupona; Ferentinum ire jubebo.
 Nam neque divitibus contingunt gaudia solis;
 Nec vixit male, qui natus moriensque fefellit.
 Si prodesse tuis, pauloque benignius ipsum
 Te tractare voles; accedes ficcus ad unctum.
 Si pranderet olus patienter; regibus uti
 Nollet Aristippus. Si sciret regibus uti;
 Fastidiret olus, qui me notat. Utrius horum
 Verba probes ac facta, doce: vel junior, audi
 Cur sit Aristippi potior sententia. Namque
 Mordacem Cynicum sic eludebat, ut aiunt:
 Scurror ego ipse mihi, populo tu: rectius hoc et
 Splendidius multo est: Equus ut me portet, alat rex,
 Officium facio: tu poscis vilia rerum,
 Dante minor; quamvis fers te nullius egentem.
 Omnis Aristippum decuit color et status et res,

Tentantem majora, fere præsentibus æquum:
 Contra, quem duplici panno Patientia velat,
 Mirabor, vitæ via si conversa decebit.
 Alter purpureum non expectabit amictum;
 Quidlibet indutus celeberrima per loca vadet;
 Personamque feret non inconcinna utramque.
 Alter Mileti textam cane pejus et angue.
 Vitabit chlamydem; morietur frigore, si non
 Retuleris pannum. Refer, et sine vivat ineptus.
 Res gerere, et captos ostendere civibus hostes,
 Attingit folium Jovis, et cœlestia tentat:
 Principibus placuisse viris non ultima laus est.
 Non cuivis homini contingit adire Corinthum.
 Sedit, qui timuit ne non succederet: Esto:
 Quid? qui pervenit, fecitne viriliter? Atqui
 Hic est, aut nusquam, quod quærimus. Hic onus horret,
 Ut parvis animis et parvo corpore majus:
 Hic subit, ac perfert. Aut virtus nomen inane est,
 Aut decus et pretium recte petit experiens vir.
 Coram rege suo de paupertate tacentes
 Plus poscente ferent. Distat, fumasne pudenter,
 An rapias. Atqui rerum caput hoc erat, hic fons.
 Indotata mihi soror est, paupercula mater,
 Et fundus nec vendibilis nec pascere firmus,
 Qui dicit; clamat: Victum date. Succinit alter:
 Et mihi dividuo findetur munere quadra.
 Sed tacitus pasci si possit corvus, haberet
 Plus dapis, et rixæ multo minus invidiæque.

Brundisium

Brundisium comes aut Surrentum ductus amœnum,
 Qui queritur salebras et acerbum frigus et imbres,
 Aut cistam effractam et subducta viatica plorat;
 Nota refert meretricis acumina, sæpe catellam,
 Sæpe periscelidem raptam sibi flentis: uti mox
 Nulla fides damnis verisque doloribus adfit.
 Nec semel irrisus triviis attollere curat
 Fracto crure planum: licet illi plurima manet
 Lacryma; per sanctum juratus dicat Ofirim,
 Credite, non ludo; crudeles, tollite claudum.
 Quære peregrinum, vicinia rauca reclamat.

EPISTOLA XVIII.

AD LOLLIUM.

SI bene te novi, metues, liberrime Lolli,
 Scurrantis speciem præbere, professus amicum.
 Ut matrona meretrici dispar erit atque
 Discolor, infido scurræ distabit amicus.
 Est huic diversum vitio vitium prope majus,
 Asperitas agrestis et inconcinna gravisque:
 Quæ se commendat tonsa cute, dentibus atris;
 Dum vult libertas mera dici, veraque virtus.
 Virtus est medium vitiorum, et utrinque reductum.
 Alter in obsequium plus æquo pronus, et imi
 Derisor lecti, sic nutum divitis horret,
 Sic iterat voces, et verba cadentia tollit;

Ut

Ut puerum sævo credas dictata magistro
 Reddere, vel partes mimum tractare secundas.
 Alter rixatur de lana sæpe caprina
 Propugnat, nugis armatus: Scilicet, ut non
 Sit mihi prima fides; et, vere quod placet, ut non
 Acriter elatrem, pretium ætas altera fordet.
 Ambigitur quid enim? Castor sciat an Docilis plus;
 Brundisium Minuci melius via ducat, an Appi.
 Quem damnosa Venus, quem præceps alea nudat,
 Gloria quem supra vires et vestit et ungit,
 Quem tenet argenti fitis importuna famæque,
 Quem paupertatis pudor et fuga; dives amicus,
 Sæpe decem vitiis instructior, odit et horret:
 Aut si non odit, regit; ac, veluti pia mater,
 Plus quam se sapere et virtutibus esse priorem
 Vult; et ait prope vera: Meæ (contendere noli)
 Stultitiam patiuntur opes: tibi parvula res est:
 Arcta decet sanum comitem toga: desine mecum
 Certare. Eutrapelus, cuicumque nocere volebat,
 Vestimenta dabat pretiosa: beatus enim jam
 Cum pulchris tunicis fumet nova consilia et spes;
 Dormiet in lucem; scorto postponet honestum
 Officium; nummos alienos pascet; ad imum
 Threx erit, aut olitoris aget mercede caballum.
 Arcanum neque tu scrutaberis illius unquam;
 Commissumque teges, et vino tortus et ira.
 Nec tua laudabis studia, aut aliena reprendes;
 Nec, cum venari volet ille, poemata panges.

Gratia

Gratia sic fratrum geminorum Amphionis atque
 Zethi dissiluit; donec suspecta severo
 Conticuit lyra. Fraternalis cessisse putatur
 Moribus Amphion. Tu cede potentis amici
 Lenibus imperiis; quotiesque educet in agros
 Ætolis onerata plagis jumenta canesque;
 Surge, et inhumanæ senium depone Camenæ,
 Coenes ut pariter pulmenta laboribus emta:
 Romanis solenne viris opus, utile famæ,
 Vitæque et membris; præsertim cum valeas, et
 Vel cursu superare canem, vel viribus aprum
 Possis. Adde, virilia quod speciosius arma
 Non est qui tractet. Scis quo clamore coronæ
 Prælia sustineas campestria: denique sævam
 Militiam puer et Cantabrica bella tulisti
 Sub duce, qui templis Parthorum signa refixit
 Nunc; et, si quid abest, Italis adjudicat armis.
 Ac, ne te retrahas, et inexcusabilis absis;
 Quamvis nil extra numerum fecisse modumque
 Curas, interdum nugaris rure paterno.
 Partitur lintres exercitus: Actia pugna,
 Te duce, per pueros hostili more refertur:
 Adversarius est frater; lacus Adria: donec
 Alterutrum velox Victoria fronde coronet.
 Consentire suis studiis qui crediderit te,
 Fautor utroque tuum laudabit pollice ludum.
 Protenus ut moneam (si quid monitoris eges tu)
 Quid de quoque viro, et cui dicas, sæpe videto.

Percontatorem

Percontatorem fugito: nam garrulus idem est;
 Nec retinent patulæ commissa fideliter aures;
 Et semel emissum volat irrevocabile verbum.
 Non ancilla tuum jecur ulceret ulla puerve,
 Intra marmoreum venerandi limen amici;
 Ne dominus, pueri pulchri, caræve puellæ
 Munere te parvo beet, aut incommodus angat.
 Qualem commendes, etiam atque etiam aspice; ne mox
 Incutiant aliena tibi peccata pudorem.
 Fallimur, et quondam non dignum tradimus: Ergo,
 Quem sua culpa premet, deceptus omitte tueri.
 Ut penitus notum si tentent crimina, ferves
 Tuterisque tuo fidenter præsidio: qui
 Dente Theonino cum circumroditer; ecquid
 Ad te post paulo ventura pericula sentis?
 Nam tua res agitur, paries cum proximus ardet:
 Et neglecta solent incendia fumere vires.
 Dulcis inexpertis cultura potentis amici:
 Expertus metuit. Tu, dum tua navis in alto est,
 Hoc age; ne mutata retrorsum te ferat aura.
 Oderunt hilarem tristes, tristemque jocosum,
 Sedatum celeres, agilem gnavumque remissi:
 Potiores liquidi media de luce Falerni
 Oderunt porrecta negantem pocula; quamvis
 Nocturnos jures te formidare tepores.
 Deme supercilio nubem. Plerumque modestus
 Occupat obscuri speciem, taciturnus acerbi.
 Inter cuncta leges, et percontabere doctos,

Qua

Qua ratione queas traducere leniter ævum;
 Ne te semper inops agitet vexetque cupido,
 Ne pavor, et rerum mediocriter utilium spes:
 Virtutem doctrina pareat, Naturane donet:
 Quid minuat curas: quid te tibi reddat amicum:
 Quid pure tranquillet; honos, an dulce lucellum,
 An secretum iter et fallentis femita vitæ.
 Me quoties reficit gelidus Digentia rivus,
 Quem Mandela bibit, rugosus frigore pagus;
 Quid sentire putas, quid credis, amice, precari?
 Sit mihi, quod nunc est; etiam minus: et mihi vivam
 Quod superest ævi, si quid superesse volunt Di:
 Sit bona librorum et provisæ frugis in annum
 Copia: neu fluitem dubiæ spe pendulus horæ.
 Sed fatis est orare Jovem quæ ponit et aufert:
 Det vitam, det opes: æquum mi animum ipse parabo.

EPISTOLA XIX.

AD MÆCENATEM.

PRISCO si credis, Mæcenas docte, Cratino;
 Nulla placere diu nec vivere carmina possunt,
 Quæ scribuntur aquæ potoribus. Ut male sanos
 Adscripsit Liber Satyris Faunisque poetas;
 Vina fere dulces oluerunt mane Camenæ.
 Laudibus arguitur vini vinosus Homerus.
 Ennius ipse pater nunquam nisi potus ad arma

Qq

Profiluit

Profiluit dicenda. Forum putealque Libonis
 Mandabo ficcis: adimam cantare severis.
 Hoc simul edixi; non cessavere poetæ
 Nocturno certare mero, putere diurno.
 Quid? si quis vultu torvo ferus, et pede nudo,
 Exiguæque togæ simulet textore Catonem;
 Virtutemne repræsentet moresque Catonis?
 Rupit Iarbitam Timagenis æmula lingua;
 Dum studet urbanus, tenditque disertus haberi.
 Decipit exemplar vitiis imitabile. Quod si
 Pallerem casu, biberent exsangue cuminum.
 O imitatores, servum pecus; ut mihi sæpe
 Bilem, sæpe jocum vestri movere tumultus!
 Libera per vacuum posui vestigia princeps:
 Non aliena meo pressi pede. Qui sibi fidit,
 Dux regit examen. Parios ego primus iambos
 Ostendi Latio; numeros animosque secutus
 Archilochi, non res et agentia verba Lycamben.
 Ac ne me foliis ideo brevioribus ornes,
 Quod timui mutare modos et carminis artem;
 Temperat Archilochi Musam pede mascula Sappho:
 Temperat Alcæus: sed rebus et ordine dispar,
 Nec focerum quærit, quem versibus oblinat atris,
 Nec sponsæ laqueum famoso carmine necit.
 Hunc ego, non alio dictum prius ore, Latinus
 Vulgavi fidicen. Juvat immemorata ferentem
 Ingenuis oculisque legi, manibusque teneri.
 Scire velis, mea cur ingratus opuscula lector

Laudet

Laudet ametque domi, premat extra limen iniquus?
 Non ego ventosæ plebis suffragia venor
 Impensis cœnarum, et tritæ munere vestis:
 Non ego, nobilium scriptorum auditor et ultor,
 Grammaticas ambire tribus et pulpita dignor.
 Hinc illæ lacrymæ. Spissis indigna theatris
 Scripta pudet recitare, et nugis addere pondus,
 Si dixi; Rides, ait, et Jovis auribus ista
 Servas: fidis enim manare poetica mella
 Te solum, tibi pulcher. Ad hæc ego naribus uti
 Formido; et, luctantis acuto ne fecer ungui,
 Displicet iste locus, clamo, et deludia posco.
 Ludus enim genuit trepidum certamen, et iram:
 Ira truces inimicitias, et funebre bellum.

EPISTOLA XX.

AD LIBRUM SUUM.

VERTUMNUM Janumque, liber, spectare videris:
 Scilicet ut prostes Sosiorum pumice mundus.
 Odisti claves, et grata figilla pudico;
 Paucis ostendi gemis, et communia laudas,
 Non ita nutritus. Fuge quo descendere gestis:
 Non erit emisso reditus tibi. Quid miser egi?
 Quid volui? dices; ubi quid te læserit, et scis
 In breve te cogi, cum plenus languet amator.
 Quod si non odio peccantis desipit augur;

Qq 2

Carus

Carus eris Romæ, donec te deseret ætas.
 Contrectatus ubi manibus fordescere vulgi
 Cœperis; aut tineas pasces taciturnus inertes,
 Aut fugies Uticam, aut vincus mitteris Ilerdam.
 Ridebit monitor non exauditus: ut ille,
 Qui male parentem in rupes protrudit asellum
 Iratus. Quis enim invitum servare labore?
 Hoc quoque te manet, ut pueros elementa docentem
 Occupet extremis in vicis balba senectus.
 Cum tibi sol tepidus plures admoverit aures;
 Me libertino natum patre, et in tenui re
 Majores pennas nido extendisse loqueris;
 Ut quantum generi demas, virtutibus addas:
 Me primis Urbis belli placuisse domique;
 Corporis exigui, præcanum, solibus aptum;
 Irafci celerem, tamen ut placabilis effem.
 Forte meum si quis te percontabitur ævum;
 Me quater undenos sciat impleviffe Decembres,
 Collegam Lepidum quo duxit Lollius anno.

Q U I N T I
 H O R A T I I F L A C C I
 E P I S T O L A R U M

L I B E R II.

E P I S T O L A I.

A D A U G U S T U M.

CUM tot sustineas et tanta negotia solus,
 Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
 Legibus emendes; in publica commoda peccem,
 Si longo sermone morer tua tempora, Cæsar.
 Romulus, et Liber pater, et cum Castore Pollux,
 Post ingentia facta Deorum in templa recepti,
 Dum terras hominumque colunt genus, aspera bella
 Componunt, agros assignant, oppida condunt;
 Ploravere suis non respondere favorem
 Speratum meritis. Diram qui contudit Hydram,
 Notaque fatali portenta labore subegit,
 Comperit invidiam supremo sine domari.
 Urit enim fulgore suo, qui prægravat artes
 Infra se positas: extinctus amabitur idem.
 Præsenti tibi maturos largimur honores,
 Jurandasque tuum per numen ponimus aras,